

Nationalmuseet 2030

Her bor det, der er større end os selv!

Visionen om Nationalmuseet 2030, der er beskrevet i dette dokument, afhænger af den forundersøgelse der sættes igang i 2021. Visionen i dette dokument er et oplæg til videre arbejde, diskussion og udvikling. Det er netop en vision og ikke et udtryk for endelige beslutninger.

Fra leksikalsk til dynamisk viden

Det var en stor dag for folkeoplysningen i Danmark, da det første bind af det længe ventede leksikon 'Den Store Danske Encyklopædi' udkom i 1994. Tusinder af landets fremmeste videnskabsfolk var involveret i projektet, der skulle følge genrens højeste standarder og blive et referenceværk i dannede danske hjem, som forgængeren 'Salmonsens Konversationsleksikon' havde været tre generationer tidligere. Alt hvad der var værd at vide i kongeriget blev samlet i de imponerende blå bøger, der frem til 2006 udgjorde i alt 24 bind trykt i 35.000 eksemplarer.

Men undervejs i projektet skete der noget, som de omkring 4.000 involverede eksperter ikke havde kunnet forudsige, og som kom til at ændre vilkårene for formidling, folkeoplysning og dannelse for bestandig. Internettet, eller mere præcist 'world wide web', var blevet født i 1989, og stort set samtidig med encyklopædiens premiere blev det for første gang muligt at 'surfe' på nettet ved hjælp af klik med en mus på en grafisk brugerflade. Resten er historie, som man siger. Men det er en historie, der på kort tid fik alverdens leksikalske bogværker til at samle støv på reolerne og rokkede gevaldigt ved fundamentet for hæderkronede vidensinstitutioner som for eksempel Nationalmuseet.

Med internettet har vi ikke bare adgang til alverdens leksikalske viden og kan dagligt kontrollere såvel familielægens diagnose som TV-avisens interviewede eksperter. Vi kan også udfordre den etablerede viden eller bidrage til konstant opdatering af det eksisterende vidensfelt. På rekordtid er besiddelse af faktuel viden blevet langt mindre vigtig sammenlignet med evnen til at jonglere med den, lede efter huller i den eller udfordre vores eksisterende viden ved at undersøge paradokser i grænselandet af den menneskelige erkendelse.

På Nationalmuseet har vi gennem 200 år sat en ære i at præsentere gæsterne for den ypperste forskningsbaserede viden om danskerne historie, formidlet ved hjælp af vores unikke samling af kulturhistoriske genstande fra oldtiden og frem til i dag. I årenes løb er flere museer og slotte rundt omkring i Danmark blevet en del af

Nationalmuseet, men det er stadig det smukke 1700-tals palæ i hjertet af København, der samler hele nationens fortælling i ét hus. Såvel bygninger som udstillinger har løbende undergået opdateringer samt om- og udbygninger, men desværre slet ikke i et omfang, der svarer til den udvikling i formidlingslandskabet, der er sket uden for huset og på flere af vores andre besøgssteder i samme periode.

Rent fysisk er Nationalmuseet derfor, lidt polemisk sagt, blevet en museumsgenstand i sig selv. Store dele af de seks kilometer gangareal, som de tålmodigste gæster kan udforske, fremstår bemærkelsesværdigt uforandret siden de tidligste, gulnede fotografier, vi har liggende. Antallet af udstillede genstande pr. kvadratmeter er ganske vist blevet reduceret en smule gennem årene. Og jovist, efter de første 100 år blev formidlingen nærmest revolutioneret, da man besluttede sig for at sætte forklarende skilte op ved monterne. Men essensen er stadig, at i stedet for en kurateret udstillingsoplevelse, der inddrager gæsterne og formidler en historie, træder man ind i et magasin af genstande. Eller mere præcist: Man træder ind i et fysisk leksikon, der lader 'genstandene tale' ledsaget af faktuelle oplysninger i varierende grad, men glimrer ved fraværet af inddragelse, fortælleglade og dynamik.

På den måde repræsenterer visse dele af museets udstillinger stadig et forældet formidlingsideal, hvor gæsterne forventes at ankomme med en betydelig faktuel viden fra skole og uddannelse, som så bliver bekræftet, udvidet og illustreret i museets udstillinger, hvorefter gæsterne forventes at forlade museet 'optankede' og dannede til at deltage i den offentlige debat. Virkeligheden er desværre snarere, at museet kan komme til at efterlade gæsterne med en følelse af utilstrækkelighed i sammenligning med den nærmest alvidende, men utilnærmelige, museale autoritet. Og et besøg hos os kan komme til at virke som pligtstof snarere end et lystbetonet valg. I dag er det trykte encyklopædiske leksikon ikke længere det foretrukne hjælpemiddel ved middagsbordet, men noget vi møder i antikvarier eller på loppemarkeder. Det er blevet lidt retro, og faktisk

velegnet på museum som eksempel på tidligere tiders vidensformidling. De digitale afløsere er ikke bare lettere tilgængelige, de er også under konstant opdatering fra brugerne selv, hvilket har udvisket grænserne mellem eksperter og lægfolk og skabt et helt nyt økosystem af 'citizen science', som gør det nødvendigt for forskningen at være i løbende dialog med det omgivende samfund.

I dette nye økosystem af informationer er der brug for et nyt og tidsvarende dannelsesbegreb, der fokuserer mindst lige så meget på modet til at samarbejde, udforske og udfordre etablerede sandheder som på evnen til at lagre og reproducere eksisterende viden. Og det er, kort fortalt, et sådant moderne dannelsesbegreb, som fremtidens Nationalmuseum gerne vil abonnere på.

Hvad venter vi så på? - kunne man passende spørge. Ja det er i hvert fald ikke fordi vores forskere og formidlere mangler evner eller motivation til at løfte udfordringen. Sandheden er derimod, viser vores analyser, at den fysiske arv lægger en alvorlig begrænsning på mulighederne for at realisere vores ambitioner.

Nationalmuseet fremstår i dag som en næsten endeløs række af lavloftede rum på række i fire etager med et kompliceret net af bærende konstruktioner, der gør det meget vanskeligt at lave grundlæggende om på konstruktionen eller blot udstyre rummene med moderne klimastyring, så genstandene kan flytte ud af de enormt dyre, individuelt klimatiserede montrer. Det er i virkeligheden her, vi finder en af de væsentligste forklaringer på, hvorfor store dele af vores udstillinger har stået urørt siden slutningen af 1980'erne. Det var, i parentes bemærket, dengang TV2 kom til og ændrede afgørende på en anden af de store videns- og formidlingsinstitutioner i landet, nemlig Danmarks Radio. De 30 år har forandret statsradiofonien til ukendelighed. Men på Nationalmuseet 'genudsender' vi altså den dag i dag mange af de samme udstillinger, som blev lavet før tv-monopolet blev brudt.

Det vil vi gøre noget ved nu. Vores genstande og vores medarbejderes viden er stadig vores allervigtigste råstoffer i skabelsen af fremtidens Nationalmuseum. Men de fysiske rammer skal ændres for at bringe museet ind i nutiden og åbne mulighed for, at vi kan udleve ambitionen om at skabe det rum for demokratisk dannelse og aktivt medborgerskab, som vi vil beskrive i dette prospekt.

Og heldigvis er vi ikke uforberedt på opgaven. Det skal nemlig retfærdigvis siges, at der igennem de senere år naturligvis er gjort mange anstrengelser for at forny formidlingsformen og skabe både gribende og mindeværdige udstillinger. Men det har stort set kun været muligt i museets såkaldte 'Egmont-hal', der som det eneste sted på matriklen er indrettet med den nødvendige klimatisering og fleksibilitet. Det er disse muligheder, vi gerne vil udbrede til hele Nationalmuseet, så vi kan forløse den brusende kreativitet og formidlingslyst, som findes overalt på museet.

Fremtidens Nationalmuseum, som vi fremover vil kalde 'Nationalmuseet 2030', skal afspejle det nye dannelsesbegreb. I stedet for at fastlåse os i tidligere tiders form som et leksikon på antikvariatets bagerste hylder, skal det være et levende, åbent, nysgerrigt, dialogbaseret og dynamisk museum, hvor de fysiske rammer inviterer til kreativitet og samarbejde med omverdenen.

Forskningen, rygraden og de store fortællinger

Det er vigtigt at understrege, at et dynamisk Nationalmuseum, der udfordrer etablerede sandheder og udforsker hullerne i vores viden, ikke er det samme som et forvirret museum, der ikke kender forskel på underbygget videnskab og løse strøtanker og derfor lader sig bøje i vinden for øjeblikkets indskydelser.

Det dannelsesbegreb, som vi gerne vil repræsentere, rummer nemlig både rygrad og rummelighed. En rygrad repræsenteret ved summen af videnskabeligt anerkendt viden om historiske kendsgerninger og kulturelle dynamikker akkumuleret gennem generationer og forfinet i kollegial dialog på tværs af videnskabelige discipliner. Men også en rummelighed over for nye opdagelser, der potentielt kan destabilisere de etablerede verdensbilleder og skabe grundlag for

helt nye erkendelser. Et oplagt eksempel er den forrygende udvikling af ny viden om menneskets mobilitet i bronzealderen, som er blevet skabt i samarbejdet mellem nye naturvidenskabelige forskningsdiscipliner, herunder strontium-isotop-analyse, og klassisk arkæologi, og som stadig udvikles og diskuteres i medier og forskerkredse.

I Nationalmuseet 2030 vil vi forholde os helt konkret til både 'rygraden' og 'rummeligheden' i det moderne dannelsesbegreb. Centralt i det nye museum bliver nemlig en danmarkshistorisk rygrad, hvor den besøgende introduceres til danmarkshistorien fra flintesten til folkeskole i en serie af oplevelser, der præsenteres som hvirvler på en streng og kan opleves på omtrent en time. Det er her vi viser, at der var forskel på vikingetid og stenalder, og at demokrati, barselsorlov og ligestilling ikke blev givet af Gud, men er noget man kæmper for, ikke bare i 1800-tallet, men også i dag.

Vores undersøgelser har vist, at et typisk museumsbesøg varer omtrent en time - plus den tid, der bruges i restauranter og butikker. Og såvel turister som danskere efterspørger et fascinerende, men også tilgængeligt, overblik over danmarkshistorien, der kan danne grundlag for yderligere fordybelse i specifikke emner og tidsperioder.

Men der er mange andre behov og interesser hos vores publikum end ønsket om det lettilgængelige overblik. Sideløbende med museets rygrad vil Nationalmuseet 2030 præsentere en række perspektiverende udstillinger, der placeres i udstillingsområder langs med rygradens hvirvler, og tilbyder fordybelse og 'rummelighed' i forhold til det centrale udstillingsforløb. I de perspektiverende områder, som løbende bliver opdateret, udviklet og ajourført, præsenteres den nyeste viden og forskning, som taler ind i aktuelle dagsordener. Her kan også perspektiveres til andre kulturer, og på den måde kan Nationalmuseets imponerende etnografiske samlinger komme til at spille aktivt sammen med danmarkshistorien.

Derudover vil de perspektiverende udstillinger, som publikum møder undervejs på rygraden, udfolde fire helt centrale 'store fortællinger' om danskerne og vores forhold til verden omkring os, nemlig Vikinger, Det moderne Danmark, Arktis og Kolonihistorie. Der er tale om emner, som både optager danskere og turister, som taler ind i aktuelle dagsordener, som indgår i den internationale fortælling og branding af Danmark og som samtidig er usædvanligt rigt repræsenteret i Nationalmuseets genstandssamling.

Ingen af disse ambitioner kan imidlertid realiseres, hvis ikke de bygger på et solidt fundament af forskningsmæssig tyngde. Nationalmuseet har en unik placering som både formidlings- og forskningsinstitution, og det er netop i det dynamiske samspil mellem de to discipliner, at vi finder hele forudsætningen for at kunne rumme den historiske fortælling uden at gøre formidlingen til et udstillingsvindue for tidens politiske strømninger.

Nationalmuseets forskning er i sin natur tværfaglig. Historikere, antropologer og arkæologer arbejder hver dag sammen med f.eks. konservatorer, botanikere, geologer og kemikere om at afdække nye lag af fortidens mysterier, og metoderne bliver stadig mere avancerede. Både tværfagligheden og det tætte samarbejde med husets formidlere er helt centrale i museets forskningsstrategi, og samarbejdet vil blive yderligere udbygget over de kommende år med etableringen af en række forskningscentre og såkaldte 'forsknings-formidlings-satsninger', der skal skabe den videnskæssige baggrund for både rygrad, perspektiverende udstillinger og de store fortællinger i Nationalmuseet 2030. Eksempelvis har vi netop åbnet et helt nyt og internationalt forskningscenter for bæredygtig byudvikling, hvis tematikker og resultater over de kommende år vil skabe en del af grundlaget for den store fortælling om 'det moderne Danmark', som skal indgå i det fremtidige museum.

Helt tæt på genstandene

Nationalmuseet råder over landets største kulturhistoriske museumssamling med over to millioner genstandsnumre, som hver især kan omfatte flere genstande. Hvert år kommer hundredvis af nye

genstande til, både fra arkæologiske udgravninger og dedikerede detektorfolk, men også fordi vi løbende indsamler genstande fra nutiden, der fortæller om livet i Danmark i 2020'erne.

De mange genstande er en altafgørende del af museets klippegrund og sjæl, og arbejdet med at indsamle, registrere, bevare, forske og formidle dem gennemsyrrer hele museets virke. Genstandene er et uendeligt skatkammer – en bank af kulturel DNA, som vi kan gå tilbage til. En bank, der gør os rigere ved at gøre os klogere på fortiden og os selv.

På Nationalmuseet opfatter vi genstandene som levende: Deres liv kan ændre sig i takt med, at de indgår i nye fortællinger eller vi får ny viden om dem. På Nationalmuseet 2030 vil vi give genstandene gode liv, og det handler blandt andet om at lade dem indgå i flere historier. Et eksempel kan være drengen Tertâqs anorak, som blev samlet ind af Knud Rasmussen på 5. Thule-ekspedition. Den lille barneanorak er udsmykket med 80 amuletter, som skulle beskytte og styrke den lille 5-6-årige dreng. En død ravn om skuldrene skulle sikre ham et godt overblik på jagt, tang skulle gøre ham til en dygtig kajaksejler, og sneuglen skulle gøre ham til en rigtig kraftkarl med dygtige næver! Anorakken er et godt eksempel på, at en genstand ikke alene fortæller en historie, men flere: Om hungersnød, om åndeverdenen, om levevilkår i Arktis og om kærlighed.

At fortælle historier med genstande handler ikke om at reducere dem til staffage, illustrationer og rekvisitter. Ambitionen for Nationalmuseet 2030 er at kunne præsentere genstande på nye, dynamiske og varierende måder, der kan engagere de besøgende og gøre alle klogere på både vores historie og vores materielle omverden. I de nye udstillinger vil nogle genstande få særlig plads, så de kan blive gransket fra mange vinkler som eksemplet med Tertâqs anorak. Andre steder vil gæsterne måske opleve det, som japanerne kalder 'genstandsbad', som er overvældende mængder af genstande. Nogle steder vil genstande fungere som en lille del af et stort hele, f.eks. i interiører, andre steder står genstandene stærkest i sig selv. Genstande kan noget, som sprog ikke kan, og som fascinerer de fleste.

De taler til undren, indlevelse og fantasi. Hvem har haft skoen på, hvorfor ser kniven sådan ud, og er pistolen ægte?

På Nationalmuseet 2030 kommer vores gæster helt tæt på genstandene. Måske sammen med en konservator eller forsker, som håndterer genstanden og viser den frem. Eller helt på egen hånd ved brug af nøjagtige genstandskopier eller ved hjælp af nye teknologiske muligheder. Det afgørende er, at gæsten er initiativtager til undersøgelsen; at nysgerrigheden driver værket. Det er vedkommende, som vender og drejer, spørger, zoomer og undersøger. At give gæsten en fornemmelse af at komme tæt på tingene - at forske lidt selv - er bærende for denne del af arbejdet med genstandenes rolle i Nationalmuseet 2030.

Historien fortalt i nutid

Vi vil også give os selv et afgørende benspænd, som blev formuleret i Nationalmuseets strategi 2019-24: Vi vil fortælle historien i nutid! Helt konkret betyder det, at vi i vores formidling af historien altid vil forsøge at tage udgangspunkt i spørgsmål og udfordringer, der optager danskerne i dag. Frem for at betragte kulturhistorien fra ind- og udland som overståede kapitler i en evigt fremadskridende udvikling, vil vi snarere se fortiden som et skattekammer af muligheder og erfaringer, som vi kan bruge som udgangspunkt for nye løsninger i skabelsen af fremtidens samfund. Nationalmuseet 2030 skal altså ikke bare fortælle 'noget om historie' - det skal vise, at 'historien vil os noget'.

Lad os tage stenalderen som konkret eksempel. Hold da op, hvor var der mange sten i stenalderen, tænker man måske, når man ser de mange redskaber af sten og flint, der fylder vores monterer. Den åbenlyse reaktion er, at livet i stenalderssamfundet var primitivt og hårdt - og på stort set alle måder totalt usammenligneligt med livet i Danmark anno 2021. Forskningen viser imidlertid, at det nomadiske liv i et jæger-samler-samfund i store perioder af dagen var præget af en udpræget 'fritid' og kreativitet. Faktisk var det sandsynligvis det samfund i verdenshistorien, hvor der blev brugt mindst tid på arbejdet med at skaffe føde og mest tid på at lege og udvikle nyt.

Samtidig tyder meget på, at arbejdsdelingen mellem kønnene og på tværs af aldersgrupper var langt mere flydende end i senere perioder.

I den optik fremstår stenalderen nærmest som en progressiv og moderne tid, der har overraskende fællestræk med nutiden, hvor vi også ser fænomener som nomadisk levevis, deleøkonomi og agil ledelse blomstre op. Og hvor vi oven på et århundrede med automatisering og digitalisering har fået tid til overs, men samtidig skabt enorme problemer for os selv, hvis løsning kalder på en udpræget kreativitet.

Det er historiske aha-oplevelser som denne, vi gerne vil give gæsterne i Nationalmuseet 2030. Allerhelst ledsaget af debat, så historien ikke kun fortælles og opleves den ene vej, men bliver noget vi skriver sammen, mens den sker. I stedet for at være tynget af årstal, navne og perioder, som de færreste kan huske - og som alligevel kan findes med et klik på telefonen, skal gæsterne fremover forlade os inspirerede og måske lidt provokerede, og frem for alt med appetit på selv at søge mere viden og engagere sig som aktive medborgere. Denne ambition kalder på en gentænkning af hele den museale formidlingspædagogik, som Nationalmuseet har været eksponent for gennem 200 år. Fra at være et sted, hvor man historisk har tysset på de urolige børn mens voksne i andægtighed betragtede genstande og studerede plancher, vil vi i videst mulige omfang lade gæsterne lege viden og nysgerrighed ind sammen med os. Den pædagogiske forskning viser nemlig ret entydigt, at der netop ikke er et modsætningsforhold, men en klar sammenhæng, mellem leg og læring.

Oplevelser, man selv har taget del i, er simpelthen noget man husker, og som naturligt fører nysgerrighed og engagement med sig. Derfor har vi på Nationalmuseet gennem de senere år samarbejdet med bl.a. LEGO og Københavns Professionshøjskole om udviklingen af nye pædagogiske greb, som vi kan bruge i skabelsen af Nationalmuseet 2030.

Vi ved godt, at det ikke er en let opgave, vi på den måde har givet os selv. Og vi ved også, at vi ikke kan løse den alene. Derfor har vi også udvalgt samskabelse som en hjørnesteen i fremtidens Nationalmuseum. I Nationalmuseet 2030 vil publikum møde NGO'er, startup-virksomheder og studerende, hvis virke overlapper med Nationalmuseets ambition om at bidrage til samfundsudviklingen gennem aktivt medborgerskab.

I forbindelse med vores udvikling af en kommende udstilling om Penge har vi eksempelvis haft både organisationen We-Grow, der arbejder med unges finansielle dannelse, og Nationalbanken med om bordet. Det kalder nemlig på viden og kompetencer fra flere kanter at formidle pengenes magt og magi i en tid, hvor betalingsmidlerne bliver mere og mere u håndgribelige, og hvor mange, ikke mindst blandt de unge, får stadig sværere ved at overskue de økonomiske konsekvenser af deres forbrugsvalg.

I udviklingen af Nationalmuseet 2030 vil vi desuden have konstant fokus på at medvirke til at bryde den negative sociale arv. Det er et velkendt fænomen på kulturområdet, at der er stor demografisk ulighed blandt publikum, og Nationalmuseet er bestemt ikke nogen undtagelse. Vores hyppigste gæst er stadig den modne, højtuddannede kvinde med fornuftig økonomi og bopæl i nærheden af København. Til gengæld har vi trods senere års kreative tiltag, der forsigtigt har rykket ved tendensen, stadig svært ved at tiltrække de yngre, de kortere uddannede og dem med længere afstand til hovedstaden. Det billede vil vi gøre, hvad vi kan for at ændre på det fremtidige museum.

Det fleksible museum

Danmarks nye museum skal altså ikke længere blot være nationens leksikalske hukommelse, men også udvikles som et dynamisk læringsrum præget af aktiv medskabelse og samarbejde på tværs af sektorer, geografi, uddannelse og på tværs af generationer. Et fælles samtalerum, med andre ord. Virkeligheden er imidlertid den, at denne vision ganske enkelt er umulig at udleve i de nuværende fysiske rammer, fordi der mangler en altafgørende komponent, nemlig

fleksibilitet. Som nævnt ovenfor fremstår 1700 tals palæet i København udadtil som en monumental, lukket karré - og indadtil af et uoverskueligt antal mindre rum, der som skotøjsæsker på et lager er placeret oven på og uden på hinanden. Alene det at finde rundt er en opgave, som dagligt koster hovedbrud for vores gæster. Til gengæld kan intet overraske de hjemmevante, for det er så godt som umuligt at ændre på noget i den fastlåste gitterstruktur.

Det er svært at bebrejde tidligere generationer for de arkitektoniske valg, der har ført os frem til, hvor vi står i dag. De er alle truffet med blik for datidens behov og med datidens muligheder. Betragtet fra hvor vi står nu, er det imidlertid en særskilt ambition for Nationalmuseet 2030, at udvikle det fleksible museum, hvor vi stræber efter at opfylde både nutidens formidlingsmæssige behov - men også fremtidens mulighed for at gøre det anderledes.

De første skridt til skabelsen af et mere fleksibelt museum blev faktisk taget i 2020 på en mark i den nye bydel Vinge ved Frederikssund. Her indledte Slots- og Kulturstyrelsen opførelsen af et nyt fællesmagasin for Nationalmuseet og Det Kongelige Bibliotek, som kommer til at rumme 28.000 kubikmeter opbevaringsrum for Nationalmuseets tusindvis af genstande, der ikke er udstillet. Fællesmagasinet udgør, sammen med et nyt, digitalt registrerings-system, en hjørnesteen i fremtidens fleksible museum, fordi det giver langt bedre muligheder for museets forskere, formidlere og konservatorer til at udskifte genstande i forbindelse med opdatering af eksisterende udstillinger eller udvikling af helt nye oplevelser på Nationalmuseet 2030 og på museets øvrige besøgssteder. Med magasinet i Vinge bliver der på den måde skabt en vigtig infrastruktur for fremtidens fleksible museum, som vil reducere både tid og omkostninger i forbindelse med udstillingsproduktion.

En anden vigtig komponent i det fleksible museum er videreudviklingen af Nationalmuseets eksisterende enhed for naturvidenskabelig forskning og konservering i Brede ved Lyngby. I forbindelse med afviklingen af Brede Værk som besøgssted er der skabt plads til udvikling af et nationalt center for tværvideenskabelig forskning og

afprøvning af nye formidlingstiltag i de usædvanligt rummelige og inspirerende gamle industribygninger. Over de kommende år vil flere af Nationalmuseets forsknings- og formidlingsindsatser etablere sig i Brede, hvor eksperimenter med eksempelvis udvikling af prototyper for udstillinger vil blive en naturlig del af hverdagen. Og på sigt er det visionen, at de fysiske rammer og et nystartet samarbejde med Science City Lyngby vil give museets humanistiske og naturvidenskabelige forskning endnu bedre vilkår for udvikling og tilegnelse af nye kompetencer.

Magasinet i Vinge og det videnskabelige kraftcenter i Brede er således to af de vigtige forudsætninger for skabelsen af det fleksible museum i København, som løbende vil kunne overraske og udfordre sine besøgende med både ny viden, varierende genstande og eksperimenterende udstillingsformater.

Det altafgørende skridt bliver dog opførelse af en ny museumsbygning bag det fredede palæ ved Frederiksholms Kanal. Den konkrete udformning afhænger af de afsluttende analyser af plan-, myndigheds- og fredningsforhold - samt ikke mindst finansieringsmuligheder som input til et muligt konkurrencegrundlag for udskrivelse af en projektkonkurrence. Men især to forhold er helt centrale for Nationalmuseet 2030.

For det første skal nye udstillingsfaciliteter i videst muligt omfang skabe rammer for, at rumligheder kan tilpasses efter skiftende behov, så et besøg på museet ikke altid "ligner sig selv" men byder på nyt. Og sådan, at udstillinger let kan justeres og ombygges uden at ødelægge oplevelsen undervejs. Visionen kan sammenlignes med en teaterscene, hvor gulve, vægge og lofter løbende kan ændres i takt med at nye videnskabelige opdagelser kalder på nye fortællinger. Når forskerne kommer frem til nye erkendelser om Egtvedpigens oprindelse, eller udgravninger afslører en palisade omkring monumenterne i Jelling, skal vi kunne indarbejde den nye viden umiddelbart i vores udstillinger.

Nogle fortællinger kalder på intime rum og måske klaustrofobiske gange, andre på spektakulær storhed og højt til himmelen med mulighed for avancerede audiovisuelle løsninger. Det er en afgørende forudsætning, at alle relevante arealer er klimatiserede og på rette sikringsniveau. Disse forudsætninger er ikke tilstede i dag, hvilket tvinger os ud i ufleksible stationære og ekstremt dyre individuelt klimatiserede montrere, som vi er tvunget til at anvende i dag.

For det andet skal Nationalmuseet 2030 indrettes som et åbent og inviterende hæng-ud sted midt i centrum af København, hvor såvel lokale som turister helt naturligt slår vejen forbi. Grønne haver afskærmet fra bilstøj, arbejdsborde for studerende med mulighed for forplejning og inspirerende scener med tilbud om oplevelser skal alt sammen være en del af gadeplanet, hvor alle kan deltage uden at købe billet. Det er måske også her man deltager i samskabelsesprojekter hos en NGO, inviterer familien til kaffe og studiegruppen til debat, eller planlægger sit besøg i museets udstillingsområde, som befinder sig på etagerne over det åbne og luftige gadeplan.

På den måde skal Nationalmuseet 2030 forene det bedste fra f.eks. universitetet, højskolen, forsamlingshuset og museet i et dynamisk værksted for samfundets løbende selvrefleksion – et stenkast fra lovgiverne på Christiansborg, der i øvrigt gerne skulle blive hyppige gæster hos os.

Et museum for hele Danmark

Nationalmuseet nyder i henhold til lovgivningen status af såkaldt hovedmuseum for de mange statsanerkendte kulturhistoriske museer, der spredt over hele landet løfter opgaven med at formidle specialviden og lokalhistorie og fungerer som lokale myndigheder i forbindelse med udgravninger. Med hovedmuseumsrollen følger der en forpligtelse til at stille viden og assistance til rådighed i den arkæologiske praksis og på forsknings- og bevaringsområdet. Men det er også Nationalmuseet, der vurderer, om lokale fund skal betragtes som danefæ og derfor overføres til Nationalmuseets samling og pålægges strenge krav til sikringssystemer og klimatisering, hvis genstandene lånes tilbage til de statsanerkendte museer.

Hovedmuseums-systemet rummer mange fordele, men også en indbygget risiko for træghed og bureaukrati. Og selvom der gennem årene er masser af eksempler på velfungerende samarbejder mellem Nationalmuseet og de statsanerkendte kulturhistoriske museer, og selvom et betydeligt antal af Nationalmuseets genstande løbende er udlånt til kollegerne, så vil vi gerne øge dialogen mellem Nationalmuseet og lokalmuseerne i hele landet for at skabe en tidsvarende hovedmuseums-funktion i dag og i fremtiden.

En central del af den samlede plan for Nationalmuseet 2030 er derfor at genfortolke hovedmuseumsforpligtelsen i samarbejde med de statsanerkendte museer på det kulturhistoriske område. Det skal ske med den målsætning, at museerne fremover vil opleve Nationalmuseet som en samarbejdspartner og ressource i det daglige, hvis tilstedeværelse både letter deres daglige arbejde og faciliteter bedre lokale museumsoplevelser.

Hvilke konkrete initiativer museerne vil efterspørge afventer en nærmere dialog, men set fra Nationalmuseets side kunne en genfortolkning af hovedmuseumsrollen omfatte følgende tiltag:

Flere genstande ud i landet

Nationalmuseet vil samarbejde med de statsanerkendte kulturhistoriske museer om at flytte flere spektakulære genstande ud til relevante museer, eventuelt ledsaget af sikrede montrer, der kan sørge for den nødvendige sikkerhed i de tilfælde, hvor museerne ikke har mulighed for at leve op til sikringskravene. Tiltaget vil give bedre mulighed for, at et lokalt publikum kan opleve de mest fascinerende genstande fra danmarkshistorien og samtidig give de lokale museer og besøgssteder et bedre grundlag for at skabe en bæredygtig forretning.

Fælles medie med formidling til et digitalt publikum

Nationalmuseet har i 2020 etableret det digitale medie 'Vores Tid', der har som formål at gøre os alle klogere på nutiden med udgangspunkt i kulturhistorien. Indholdet på Vores Tid tager udgangspunkt i aktuelle dagsordener og bringer museets viden og forskning ud til

en større og bredere målgruppe end dem, der normalt kommer på de kulturhistoriske museer. På den måde er Vores Tid med til at rette op på den demografiske ulighed i adgangen til de statsstøttede kulturtilbud.

Nationalmuseet har for nylig igangsat en proces, hvor de øvrige statsanerkendte kulturhistoriske museer bliver tilbudt at blive en del af medieplatformen. Fra august 2021 er foreløbig 10 nye museer blevet optaget i kredsen i en forsøgsperiode på 12 måneder. Det er håbet, at Vores Tid kan hjælpe de danske kulturhistoriske museer med at løfte en vigtig del af deres formidlingsforpligtelse og udvikle sig til et velkendt og bredt anvendt nichemedie på kulturområdet.

Fælles udvikling af udstillinger

Nationalmuseet har for nylig indledt et både bredt og forpligtende samarbejde med Sydvestjyske Museer, der omfatter såvel forskning som formidling og egentlig udstillingsudvikling. Eksempelvis bliver Nationalmuseets årlige Danefæ-udstilling i 2023 udviklet og udstillet på et af Sydvestjyske Museers udstillingssteder, og i løbet af den foreløbig 5-årige aftaleperiode skal de to museer sammen udvikle mindst én ny fælles udstilling helt fra grunden. På tilsvarende vis har Nationalmuseet for nylig og med stor succes udviklet udstillingen 'På Djengis Khans Stepper' sammen med Moesgaard Museum. Udstillingen blev et tilløbsstykke både i Aarhus og København og gav parterne vigtige erfaringer i udnyttelsen af kompetencer og udveksling af genstande på tværs af landet. Det er bl.a. på baggrund af disse erfaringer, at Nationalmuseet over det kommende år vil have fokus på udstillingssamarbejdet som en del af hovedmuseumsforpligtelsen. Ikke mindst i erkendelsen af, at Nationalmuseet kan lære meget af vores kolleger rundt omkring i landet.

Fælles adgang til særlige funktioner i Nationalmuseets infrastruktur

Nationalmuseet har gennem de senere år udviklet en række interne værktøjer og funktioner, der spiller vigtige roller i udviklingen af nye publikumstilbud fra ide til færdig udstilling. Det drejer sig eksempelvis om indførelsen af såkaldte 'Google-sprint-processer' i

ideudviklingen (med uddannelse af sprint-instruktører), etablering af et testpaneler såsom familiepanel til afprøvning af nye formidlingsidéer og etablering af et såkaldt 'talenthus', hvor vi har fokus på medarbejderudvikling og eksempelvis uddanner museumsmedarbejdere i nye projektroller. Nationalmuseet ønsker at dele de gode erfaringer til interesserede kolleger blandt de statsanerkendte kulturhistoriske museer og betragter også denne form for vidensdeling som en mulig del af et mere omfattende hovedmuseums-samarbejde i fremtiden.

Nationalmuseet vil over de kommende måneder indlede dialog med de danske museer for at analysere behov og ønsker til hovedmuseumsrollen på tværs af Danmark og i den forbindelse vurdere, om der er interesse for de ovenstående initiativer.

En magnet for turister efter coronakrisen

Danmark er ikke bare en nation. Det er et brand, som Nationalmuseets gæster fra udlandet tilskriver forskellige værdier, som især er knyttet til vores velfærdsstat, vores position inden for klima og miljø og vores dramatiske fortid som vikingefolk. Siden 2020 har Nationalmuseet tilbudt rundvisninger og foredrag under overskriften 'Meet the Danes', hvor museets omvisere som noget nyt har indført gæsterne i oplevelser og livsbetingelser fra deres egen hverdag som danskere. Hvordan får man børnene passet? Hvad er SU og gratis uddannelse? Hvordan fungerer kollektiver? osv. 'Meet the Danes' har understreget det faktum, at moderne turister har en glubende appetit på viden, indlevelse i lokale forhold og autentiske oplevelser, og ikke kun på gastronomi og afslapning ved stranden. Det er det brand, som Nationalmuseet 2030 vil formidle, understøtte og videreudvikle - ikke mindst til gavn for danske virksomheder.

Nationalmuseet nyder godt af en helt unik placering i det københavnske kulturkvarter. Som nabo til den lovgivende forsamling, der skaber rammerne for samfundsudviklingen, med spadsereafstand til andre veletablerede kunst- og underholdningsattraktioner, i et område med tæt koncentration af restauranter og hoteller og endelig med let adgang til et veletableret net af offentlig transport. Denne

placering har afgørende betydning, når planerne for Nationalmuseet 2030 skal vurderes i et turismeperspektiv.

For det første betyder placeringen, at de turistmæssige gevinster ved skabelsen af en ny attraktion i verdensklasse kan høstes umiddelbart uden at være betinget af øvrig infrastrukturel udvikling. Erfaringer fra tilsvarende museumsombygninger peger på, at besøgshallene efter genåbningen nærmest eksploderer som udtryk for nyhedens interesse. Endnu vigtigere er det dog, at besøgshallene efterfølgende stabiliserer sig på et betydeligt højere niveau end før ombygningen. Der sker simpelthen et blivende niveauskifte i publikumsinteressen.

En turismerapport, som er udarbejdet i forbindelse med Nationalmuseet 2030 - på baggrund af en række rapporter udarbejdet af bl.a. Erhvervsministeriet og Wonderful Copenhagen - peger på, at rejselysten og turismen vil vende tilbage efter coronakrisen. Men fremtidens vækst vil i højere grad skulle ske på et bæredygtigt grundlag. Derfor vil bæredygtige rejseoplevelser, der bygger på destinationens autenticitet, have særlig betydning. Det gælder ikke mindst destinationens historie, som typisk er en unik markør for et samfund og dets kultur. Her kan man differentiere sig i forhold til andre destinationer, hvis man forstår at folde historien ud, så den opleves relevant for nutidens turister - noget man gerne vil rejse efter.

Nationalmuseets undersøgelser tyder derfor på, at realiseringen af planerne for Nationalmuseet 2030 vil resultere i en vækst i besøgstallet til museet i København fra de nuværende ca. 4-500.000 årlige gæster (før coronakrisen) og til et niveau mellem 800.000 og 1 million årlige gæster.

Den centrale placering har desuden en anden afgørende positiv konsekvens, nemlig at den afsmittende effekt af et nyt turismemæssigt fyrtårn på andre turistattraktioner vil få optimale betingelser. I samspillet med eksempelvis underholdningsattraktioner som Tivoli, forretningslivet på Strøget og restauranterne i indre by vil turistmagneterne på denne måde både løfte og aflaste hinanden.

Men konkurrencen fra andre storbyer er betydelig og ser ud til at vokse. I disse år foretages der meget betydelige investeringer i markante kulturinstitutioner i en række af Københavns konkurrentbyer. Alene i Oslo, Stockholm, Berlin og Amsterdam investeres der i perioden 2013-26 over 35 mia. kr. i ny- eller ombygninger af nogle af byernes mest kendte kulturinstitutioner.

I lyset af ovenstående udfordringer og erfaringer er det vurderingen, at Nationalmuseet 2030 vil kunne bidrage med en markant værdiskabelse til turismen i København og Danmark – også når det gælder udnyttelsen af de muligheder, som blandt andet væksten i ny hotelkapacitet giver.

Nationalmuseet anslår, at fornyelsen af museet vil være med til at understøtte en vækst i omsætningen fra turismen på op til ca. 1,4 mia. kr. svarende til et skatteprovenu på ca. 800 mio. kr. årligt. Naturligvis ikke alene, men som en vigtig del af realiseringen af det fremtidige potentiale i og omkring hovedstaden. Disse tal er baseret på de markedsanalyser, der ligger til grund for forventningerne til det øgede besøgstal på Nationalmuseet.

En bæredygtig vision for museet – og for Danmark

Den aktuelle klimakrise er uden tvivl en af de største udfordringer mennesket har stået over for – også betragtet i Nationalmuseets meget lange historiske perspektiv. Derfor kan man naturligvis heller ikke igangsætte en omfattende ombygning af museet uden at forholde sig bevidst til bæredygtighed. Her har Nationalmuseet især fokus på tre forhold.

Før det første skal klima og bæredygtighed i f.eks. materialevalg og indretning naturligvis tænkes ind i alle aspekter af selve den bygningsmæssige konstruktion. I hvor høj grad kan træ anvendes som byggemateriale? Kan bygningsdele genanvendes? Hvordan sænker man energiforbruget i forbindelse med klimasikringen af lokalerne? Spørgsmål som disse vil blive nøje undersøgt i forbindelse med den endelige projektering af ombygningen.

For det andet kan bæredygtighedsprincippet anvendes på selve produktionen af udstillinger og aktiviteter. I den kommende, fleksible udstillingsbygning vil der ske hyppige udskiftninger og opdateringer af udstillingerne. Her vil det være oplagt at arbejde bevidst med genanvendelse af f.eks. montrere, scenografi og AV-udstyr, som anvendt på nye måder kan skabe helt nye publikumsoplevelser.

Her vil Nationalmuseet kunne trække på helt nye erfaringer fra udviklingen af udstillingerne 'En skat til Danmark' og 'Togtet' i museets eksisterende Egmont-hal. Som et kreativt benspænd og en driftsøkonomisk betingelse blev 'En skat til Danmark' eksempelvis produceret på baggrund af ruminddeling, montrere og AV-udstyr fra den foregående udstilling 'Tyskland'. Og for 'Togtets' vedkommende er det planen, at store dele af udstillingen, herunder gentstandene, skal fastholdes i den kommende vikingeutstilling 'Vølvens spådom', der udskifter hele den narrative ramme men fastholder hovedparten af genstandene. I begge tilfælde bliver der på den måde skabt helt nye publikumsoplevelser til en brøkdel af den gængse pris for udviklingen af nye udstillinger på Nationalmuseet.

Det er en vigtig pointe, at denne form for bæredygtighed i udstillingspraksis kun kan realiseres i et lokale, der som Egmonthallen er fuldt klimatiseret og indretningsmæssigt fleksibelt. Egmonthallen repræsenterer derfor, desværre som det eneste eksempel på museet, den nødvendige fleksibilitet, som med Nationalmuseet 2030 endelig kan udvides til at omfatte hele udstillingsområdet.

Det tredje bæredygtighedsprincip omfatter Nationalmuseets rolle som formidlende institution. De historiske aftryk af menneskets konkrete handlinger har aldrig før været så afgørende for den fremtid og de muligheder, vi efterlader til de kommende generationer. Det kræver en historisk indsigt at se, forstå og beskrive de forandringer, der sker lige nu, ikke mindst fordi vi er så omstillingsparate, at vi ikke opfatter strukturelle skift i vores livsbetingelser.

Formidlingen af vores fælles historie kan hjælpe os til at forstå det, der sker nu, set i lyset af, hvad der er sket før: Samfund der

forsvinder, dyrearter der uddør, massevandring pga. ændrede økosystemer og resultaterne af kampe om knappe ressourcer. Men historien kan også hjælpe os til at fokusere på løsningerne ved at vise menneskets omstillingsevne, og hvordan vi før har ændret radikalt på vores måder at leve og organisere os ved at illustrere tidligere tiders løsninger på lignende udfordringer.

Nationalmuseet har derfor en helt særlig mulighed for at bruge vores historie både til at formidle viden og til at sikre en fælles erkendelse af både udfordringer og bæredygtige løsninger. Men Nationalmuseet har også en særlig mulighed for at skabe indlevelse ved at vise linket mellem vores nutid, vores fortid, vores mulige fremtider og vores medmennesker i og uden for Danmark. Denne viden og indlevelse kan løfte vores besøgende fra at være handlingslammede individer i en dystopisk fortælling til at være mikroaktivister i deres egen bæredygtige forandring.

Denne bæredygtighedsvision kræver imidlertid, som alle de andre initiativer beskrevet i dette projekt, at de fysiske rammer åbner mulighed for at skabe et levende og fleksibelt formidlingsunivers, der kalder på indlevelse, deltagelse og samarbejde. Det er måske det allerbedste argument for skabelsen af Nationalmuseet 2030 - et hjem for alt det, der er større end os selv!

Historien om Danmark bor hos os

De lærde strider om, hvornår historien om Danmark egentlig begyndte. Med de første mennesker? De første konger? Ved de første tanker om en stat? Hos vores kolleger i 'Kongernes Jelling' siger de, at det måske ikke ligefrem var der, Danmark blev født - men det var i Jelling, Danmark blev til noget!

Men hvad er det 'noget', som Danmark er blevet til, ud over summen af handlinger udført af alle os mennesker, der har slidt og grædt, sloges og elsket på vores grønne enge? Hvad er det, der får det til at suge i maven til en landskamp eller får skuldrene til at falde på plads, når man kommer hjem fra ferie? Det er alt det, der på én gang er os selv, og samtidig større end os selv.

Dét Danmark - i fortid, nutid og fremtid - bor hos os alle på Nationalmuseet. Et vindue til verden, men især et spejl for os selv, der kan minde os om alle dem, der kæmpede for en sag, og give os mod til at kæmpe vores egne kampe i fremtiden - så historien om Danmark aldrig slutter.

Nationalmuseet 2030 skal være et hjem for alt det, der er større end os selv. Vi håber, du vil være med!